అస్త్రం
జె.యు.బి.వి.ప్రసాద్

స్పందనకి ప్రతిస్పందన

అనేకానేక విషయాల మరో కోణంపై నెలకో విమర్శనాస్త్రం

ఏదైనా కథ గానీ, వ్యాసం గానీ, కవిత గానీ ప్రచురించాక, అవి రాసిన వాళ్ళు ముఖ్యంగా ఎదురు చూసేది పాఠకుల స్పందన కోసం. ఎందుకంటే వాళ్ళు రాసింది పాఠకుల కోసమే గానీ, తమ కోసం కాదు కదా? అలా తమ కోసం రాసుకున్నట్టయితే, పబ్లిక్‌లో ప్రచురించడం ఎందుకు? కాబట్టి ఏ రచన కైనా పాఠకుల స్పందన చాలా ముఖ్యం - అనుకూలంగా గానీ, వ్యతిరేకంగా గానీ. "నా మానాన్న నేను రాసుకుపోతాను. పాఠకులేం అనుకున్నా నేను పట్టించుకోను" అని రాసేవాళ్ళు అనుకోవడంలో అర్థమే లేదు. సాధారణంగా ఎవరూ అలా అనుకోరు.

'కౌముది' పత్రిక వెలువడగానే, నేను ముందుగా చూసేది పాఠకుల స్పందన ఎలా వుందా అని. రక రకాల కారణాల వల్ల ఎక్కువ మంది తెలుగు పాఠకులు స్పందించరు. దీనర్థం వారికి స్పందన లేదని కాదు. ఆ స్పందనని వాళ్ళు బయట పెట్టరు. ఏ కొద్ది మందో మాత్రమే బయట పెడతారు. అందుకే పాఠకుల స్పందన అంత అపురూపంగా వుంటుంది రాసేవాళ్ళకు. ఇలా బయటకి వచ్చిన స్పందనల్లో ఎక్కువ భాగం మెచ్చుకోళ్ళే వుంటాయి. ఆ మెచ్చుకోళ్ళకు బదులు చెప్పడానికి ఏమీ వుండదు. రచయిత అభిప్రాయాలూ, పాఠకుల అభిప్రాయాలూ ఒకేలా వున్నాయనుకోవడం తప్ప, మరింకేమీ వుండదు ఇటువంటి స్పందనల్లో. అయితే విమర్శల విషయంలో అలా కాదు. కొన్ని సందర్భాల్లో పాఠకులు నిర్భయంగా రచయితతో విభేదిస్తారు. తమ వ్యతిరేకతని బయటకి వెలిబుచ్చుతారు. ఈ విషయాల్లో రచయిత జవాబివ్వాల్సిన అవసరం వుంటుంది. పాఠకులు విమర్శిస్తూ అడిగిన ప్రశ్నలకి గానీ, లేవదీసిన పాయింట్లకి గానీ, తమ రచనలో జవాబులన్నాయా అని రాసిన వాళ్ళు చూసుకోవాలి. లేవని గానీ, వున్నా చాలా స్పష్టంగా లేవని గానీ అనిపిస్తే, విమర్శలకు జవాబివ్వాలి. అదీ సరైన పద్ధతి.

అయితే చాలా మంది తమ రచనల మీద వచ్చిన విమర్శల్ని లోపల లోపల పట్టించుకుని బాధ పడతారు గానీ, పైకి పట్టించుకోరు. ఆ విమర్శలకు జవాబులు పబ్లిక్‌లో ఇవ్వరు. కారణం ఏదైనా కావొచ్చు. వాళ్ళు పట్టించుకున్నా, జవాబు రాసే పరిస్థితులు కూడా వుండకపోవచ్చు.

"అస్త్రం" శీర్షిక పది నెల్ల నించీ వస్తోంది. అక్కడోటీ, ఇక్కడోటీ తప్ప పెద్దగా స్పందనల్లేవు. కానీ "శంకరాభరణం" సినిమా గురించి రాసిన వ్యాసం మీద మాత్రం కొంచెం గట్టి విమర్శలొచ్చాయి. వాటికి జవాబు చెప్పడానికే ఈ వ్యాసం.

మొదటగా, ప్రద్యుమ్నగారు, మే 8, 2007 నాడు కౌముది గెస్టు బుక్‌లో తన విమర్శ ఇలా రాశారు - "శంకరాభరణం మీద రాసిన మీ విమర్శ చదివాను. తర్కం ఎక్కువ, హృదయం తక్కువ. నా కర్థం కాని విషయం ఏమంటే, ఇన్ని ఫ్యూడల్ విషయాలున్నప్పటికీ, అది ఒక మంచి సినిమా అని మీరెందుకన్నారు?"

ప్రద్యుమ్నగారు ఇంగ్లీషులో రాసిన విమర్శని నేను తెలుగులోకి అనువాదం చేశాను.

నా వ్యాసంలో "తర్కం ఎక్కువ, హృదయం తక్కువ" అని ప్రద్యుమ్నగారు "తర్కించారు" చక్కగా. "తర్కం" అనే పదాన్ని సరిగా అర్థం చేసుకోకుండా, దానికి విముఖత్వం చూపిస్తూ, "హృదయం" అనేది తర్కానికి వ్యతిరేకమని భావిస్తూ, ఇవన్నీ "తర్కిస్తూ" వుంటారు వీరు. "హృదయానికి కూడా తర్కం కావాలని" అర్థం చేసుకోవాలి మరి.

ఇంతకీ ఈయన వేసిన ముఖ్య ప్రశ్న - "ఇన్ని ఫ్యూడల్ విలువలున్నప్పటికీ ఈ సినిమాని మంచి సినిమా అని నేనెందుకన్నానూ" అని.

ఈ సినిమా మంచి సినిమా అని అనడానికి కారణాలనేకం. ఇందులో అసభ్యత లేదు. కొట్టుకోవడాలు లేవు. మంచి సంగీతం వుంది. కొంత నాట్యం కూడా వుంది. పాత్రలు కొన్ని విషయాల్లో తప్పుడుగా వున్నప్పటికీ, అనేక విషయాల్లో ఉదాత్తంగా వుంటాయి. రొటీన్ ప్రేమ సన్నివేశాలు లేవు. మంచి డైలాగులు వున్నాయి. ఇంకా కొన్ని చక్కటి విషయాలు కూడా వున్నాయి. ఎన్నో దరిద్రగొట్టు సినిమాలు వస్తున్న ఆ రోజుల్లోనూ, ఈ రోజుల్లోనూ ఇది ఒక మంచి సినిమా అని నేనంటే, అందులో తప్పు లేదు. అయితే, ఇన్ని మంచి సంగతులున్నాయి కాబట్టీ, తప్పుడు విషయాలని కూడా మనం సమర్థించాలా అన్నది ముఖ్య విషయం. అలా చెయ్యనక్కరలేదు. మంచిని మెచ్చుకుంటూనే, ఇష్టపడుతూనే, చెడుని కూడా పీకి పారెయ్యచ్చు. ఇలా ఘర్షణా, ఐక్యతా అనే పద్ధతులతోనే మంచి విషయాలు నేర్చుకోగలుగుతాము.

గంటి సుబ్బారావుగారు అనే పాఠకుడు, దోహా, కొతార్ నించి ఇలా రాశారు - "ఇది మే 2007 కౌముదిలో ప్రచురించిన ఆర్టికల్ 'అస్త్రం' గురించి. 'శంకరాభరణం' సినిమా మీద ప్రసాద్‌గారి 'చెత్త అభిప్రాయం/పరిశీలన' ప్రచురించడం వల్ల మీ విలువైన పత్రికలో నాలుగు పేజీలు వృధా అయ్యాయని నేను వ్యక్తిగతంగా భావిస్తున్నాను. ఇటువంటి వ్యాసాలని ప్రచురించడం అనేది అన్ని వనరులనూ వృధా చెయ్యడమే. ఇటువంటి అభిప్రాయాలూ/పరిశీలనా లాంటివి ప్రచురించే ముందు రెండు సార్లు ఆలోచించమని మిమ్మల్ని అభ్యర్థిస్తున్నాను."

ఈ అభిప్రాయంలో 'తిట్లు' తప్ప, 'పాయింటు' ఏమీ కనబడలేదు నాకు. బహుశా తన స్పందనలో 'పాయింటు' వుంటే, దాన్ని కూడా 'చెత్త' అని అంటారేమోనని ఈ పాఠకుడి భయమేమో! తప్పుడు విలువలని విమర్శించే వ్యాసాలు చదివి, బాధపడే వాళ్ళ స్పందన ఇలాగే వుంటుంది. ఈయన ప్రకారం అభిప్రాయ బేధాలే పనికిరావు. కీర్తివంతుల్ని విమర్శించే వ్యాసాలకు పత్రికల్లో చోటు ఇవ్వనేకూడదు. ఇలాంటి స్పందన్ని చదివి, వదిలెయ్యడం తప్ప, చెయ్యగలిగేది ఏమీ వుండదు.

అన్నిటిలోకీ సుదీర్ఘ విమర్శ రాసిన ఘనత దెందుకూరి రఘునాథ్, మిలిపిటాస్ గారికి దక్కుతుంది.

నా వ్యాసం రఘునాథ్ గారికి "రామాయణ విషవృక్షం" పుస్తకాన్ని గుర్తు చేసిందిట. ఏం గుర్తు చేసిందో ఆయన మాటల్లో చూడండి.

"ఇవాళ పొద్దున్నే, కౌముదిలో ఆర్టికల్ 'అస్త్రం' విమర్శనా వ్యాసం, శంకరాభరణం మీద రాసింది, చదవడం జరిగింది. చదువుతుంటే నా చిన్నప్పటి సంగతంతా ఒకటి గుర్తుకొచ్చింది. మా ఇంటిలో అన్ని రకాల సాహిత్య పరమయిన పుస్తకాలు ఉండేవి. వాటితో పాటూ, "రంగనాయకమ్మ" రాసిన "రామాయణ విషవృక్షం" కూడా మూడు భాగాలుండేవి. కాస్త తెలివి వచ్చాక ఒకసారి, నేను దాన్ని చదవటం జరిగింది. స్వతహాగా, మా ఇంటిలో కొంచెం దైవ భక్తి తక్కువగానే ఉండటం కారణంగా.. (అప్పట్లో లెండి) అది చదువుతుంటే ఒక రకమయిన ఎంజాయిమెంటు కలిగింది. అందులో కొన్ని విచిత్రమైన లాంగ్వేజ్‌లు, స్టోరీలు రాసింది రంగనాయకమ్మ" అని రఘునాథ్ గారు తన మొదటి పేరాలో రాశారు.

ఇప్పటికన్నా అప్పట్లో దైవ భక్తి తక్కువగా వుండీ, తెలివి కూడా ఇప్పటి కన్నా తక్కువగా వున్న వారికి, ఇప్పుడు అవన్నీ పెరి గాయి. అప్పటి కన్నా ఇప్పుడు పెరిగిన తెలివి అప్పటి కన్నా భక్తిని పెంచింది. చిన్నతనంలో నిర్మల మనస్సుతో "రామాయణ విషవృక్షం" ఆనందంగా చదివిన అబ్బాయికి, భక్తి పెరిగిన తరువాత ఆ పుస్తకం నచ్చక పోవడంలో ఆశ్చర్యం ఏముంది?

రఘునాథ్ గారు రచయిత్రి లత గురించి రాస్తూ ఇలా రాశారు - "ఇది జరిగాక, కొంచెం తెలివొచ్చాక (ఈ కొంచెం కొంచెం తెలివి రావడం ఏమిటో? వేరే వాళ్ళు అనడం కాదు ఈ మాట, తనకి తానే 'నాకు తెలివి వచ్చింది' అని చెప్పుకోవటం!), విశ్వనాథ సత్యనారాయణ గారి శిష్యురాలు "లత" అని, "రామాయణ విషవృక్ష ఖండన" అని రాసింది... అందులో చాలా బాగా రాసింది.. ఆ రోజుల్లో ఆమె అది చెప్తుతూ.. 'రంగనాయకమ్మ రాముణ్ణి తిట్టుకుంటూ కూడా, అన్ని సార్లు రాముణ్ణి తలుచుకుంది కాబట్టి...పుణ్యం సంపాదించింది' అని.. అది నాకు నచ్చింది."

ఇక్కడ గుర్తు పెట్టుకోవాల్సిన విషయం - రాముణ్ణి విమర్శించినా సరే, తలుచుకున్నాం కాబట్టి 'పుణ్యం' వస్తుంది. అందులోనూ ఈ విషయం రఘునాథ్ గారికి నచ్చిన విషయం. అయితే ఆయన తనని తాను ఎలా కాంట్రడిక్టు చేసుకుంటారో తరువాత చూస్తాం.

అయినా, "శతృత్వంతో 'దేవుణ్ణి' చేరుకోవడం" అనేది లత సృష్టించిన భావనేమీ కాదు. అది పురాణాల్లోనే వుంది. జయ విజయుల విషయంలో ఈ విషయం చెప్పారు. అది వేరే సంగతి. మొత్తానికి నాస్తికులకూ, ఆస్తికులకూ ఒకేలాగ పుణ్యం వస్తుందన్న మాట దేముడి పేరు తలుచుకుంటే . ఇది మాత్రం ఖచ్చితంగా ఆస్తికులకు అన్యాయం జరగడమే!!

రఘునాథ్ గారి (మూఢ) నమ్మకాలు ఎలా వుంటాయో అర్థం చేసుకోవడానికి, ఆయన రాసిన మాటలు చూడండి - "నా ఇంకో ఎక్స్‌పీరియన్సు.. ఎప్పుడైతే రామాయణ విషవృక్షాన్ని చదివానో అప్పుడు యాదృచ్ఛికంగానే కావొచ్చు.. నాకు చెడు జరిగినట్టుగా అనిపించింది... బహుశా అది విషవృక్షం కావడం వల్లనేమో.. మా నాన్నగారితో అంటే.. ఆయన కూడా అలాగే అన్నారు.. తరువాత.. నేను మా నాన్నగారికి చెప్పి ఆ పుస్తకాలని లైబ్రరీకి డొనేట్ చెయ్యడం జరిగింది..."

"విషవృక్షం" చదవడం వల్ల రఘునాథ్ గారికి చెడు జరిగింది! మళ్ళీ అది "యాదృచ్ఛికం" కూడా కావొచ్చు! ఆ పుస్తకాలు లైబ్రరీకి డొనేట్ చేసేశాక (ఇక ఆ లైబ్రరీకి వెళ్ళే వాళ్ళందరికీ చెడు జరగాలనా?), ఈయనకి జరిగిన చెడు పోయిందో, లేదో? ఆ వివరాలు లేవు మరి. సందర్భాన్ని బట్టి పోయిందనే అనుకోవాలి.

ఇంతకు ముందు రఘునాథ్ గారు ఏమన్నారు? రాముణ్ణి తిట్టుకున్నా, బోలెడు సార్లు తలుచుకోవడం వల్ల పుణ్యం వస్తుందని ఒప్పుకోలేదూ? మరి అది చదివి, ఈయన కూడా రాముణ్ణి బోలెడు సార్లు తలుచుకున్నారు కదా? ఈయన కెందుకు చెడు జరిగిందీ, అంత పుణ్యం సంపాదించాక కూడా?

రఘునాథ్ గారి (మూఢ) విశ్వాసాలకి ఇంతకన్నా ఉదాహరణెందుకు?

ఇంకా, రఘునాథ్ గారు, "ఇవాళ అస్త్రం చదువుతుంటే.. కొంచెం అలాంటి ఆనందం "విషవృక్షం" చదివిననాటి లాంటిది కలిగింది.." అని రాశారు.

సంతోషం! మొత్తానికి ఆయన వంటి భక్తులకు కాస్త ఆనందం కలగజేసినందుకు నాక్కూడా కాస్త పుణ్యం వచ్చే వుంటుంది! పుణ్యం మాటేమో గానీ, నా వ్యాసం ఆయన్ని ఆనంద పరచినందుకు, నాకూ ఆనందం కలిగింది!

కానీ, నేను రాసిన "శంకరాభరణం" మీద వ్యాసాన్ని, "రామాయణ విషవృక్షం" తో పోల్చడం మాత్రం చాలా విచిత్రం. విమర్శలన్నింటినీ ఒకే గాటిన కట్టేస్తారులా వుంది ఈయన.

కాస్సేపు నా రాతనీ, శైలినీ మెచ్చేసుకున్నారు. ఏదన్నా సినిమాని రియాలిటీతో తీస్తే ఆడదనీ, జనాలకి చూడ్డానికి టైం వుండదనీ, వాళ్ళ డబ్బుకి సరిపడే వినోదం కలగదనీ చెబుతూ, శంకరాభరణంలో "రియాలిటీ లోపించిందని" రఘునాథ్ గారే ఒప్పేసుకున్నారు. బిజినెస్ కోసం రియాలిటీని తీసినట్టు చెబుతూ, ఈయన ఇలా అంటున్నారు.

"కానీ నిజానికి ఆలోచిస్తే.. మనం కచ్చితంగా రియాలిటీస్ మాత్రం తీస్తే.. ఏ సినిమా నడుస్తుందంటారు? జనాల్లో సగం మందికి... అంత టైం లేదు.. పెట్టిన డబ్బులకు మూడు గంటల పాటు ఆనందం లేక వినోదం కలిగిందా లేదా అని." అని రఘునాథ్ గారు రియాలిటీ లేకపోవడానికి కారణం చెప్పారు. ఈ కారణం అందరికీ తెలిసిందే అయినా నేను నా వ్యాసంలో కారణాలడగలేదు. `బిజినెస్` అనే కారణం, సినిమాలో చూపించిన విలువల్ని మంచి విలువలుగా చేసెయ్యదు.

రఘునాథ్ గారు, "మంచి సాంగ్స్ ఉన్న సినిమా.." అని అన్నారు. నేనూ అదే అంటాను. ఆయనే మళ్ళీ, "క్లాస్ ప్లస్ మాస్" అని అన్నారు. ఇదో బిజినెస్ పదజాలం. నా దృష్టిలో మనుషులు తమ ప్రవర్తన్ని బట్టి మాత్రమే క్లాస్ గానూ, మాస్ గానూ వుంటారు.

ఇక రఘునాథ్ గారు, "శంకరాభరణం గురించిన సద్విమర్శలు చెయ్యాలంటే" అంటూ ఏడు పాయింట్లు చెప్పారు. అవేవో `సద్విమర్శల`నుకున్నాను ముందర. అవసలు విమర్శలే కాదు. `సత్`ని పక్కన పెట్టండి. ఆ ఏడు పాయింట్లలోనూ, ఆయన ఆ సినిమా గురించి తన సమర్థనలు రాశారు.

1. "శాస్త్రి ప్లస్ తులసిల కాలానుబంధం అన్నట్టుగా చూపించారేమో.. పిల్లలకు పాఠాలు చెబుతూ.. బీచ్‌లో/నది వొడ్డులో పాడుతూ శాస్త్రి will see her dancing and when she stops, he continues to sing… which is showing the relation." అని తన మొదటి పాయింటులో ఏం చెపదల్చుకున్నారో బొత్తిగా అర్థం కాకుండా రాసేరు. శాస్త్రికీ, తులసికీ అనుబంధం లేదని ఎవరన్నారు? అయినా రఘునాథ్ గారు ఈ పాయింటులో చెప్పిందంతా కరెక్టు కాదు. తులసి నాట్యం చూసి శంకరశాస్త్రి తన పాట ఆపుతాడు ముందర. అది చూసి తులసి నాట్యం ఆపి, వెను తిరిగి వెళ్ళబోతూంటే, శాస్త్రి మళ్ళీ పాట మొదలు పెడతాడు. అప్పుడు తులసి మళ్ళీ నాట్యం మొదలు పెడుతుంది. శంకరశాస్త్రి అన్నా, ఆయన సంగీతం అన్నా తులసికి చాలా ఆరాధన అని ముందర నించీ తెలుస్తూనే వుంటుంది. అందులో అనుమానం లేదు.

2. "కూతురు ఆల్‌రెడీ ఒకసారి కలలు కంటూ మిస్టేక్ చేసినట్టుగా చూపించారు. (సామజ వరగమన పాటలో).. so obvious she could not become successor" అని ఒక కుంటి సాకు చెబుతూ, రఘునాథ్ గారు, కూతురు శాస్త్రి సంగీతానికి వారసురాలు ఎందుకు కాలేక పోయిందో చెప్పేశానని భ్రమించారు.

శారద ఒకసారి తప్పు పాడితే, ఇక మొత్తం పోయినట్టేనా? తప్పు పాడకుండానే అందరూ మొదటి నించే అస్తమానూ అన్నీ సరిగా పాడేస్తూ వుంటారా? శాస్త్రి కూడా జీవితంలో ఒక్కసారి కూడా తప్పుగా పాడి వుండడా, ఏ కారణం వల్ల గానీ? ఎవళ్ళూ తప్పులు చెయ్యకుండానే, అన్నీ నేర్చేసుకుంటారా? ఏవో ఆలోచనల్లో వుండి ఒక తప్పు చేస్తే, దానికే వారసురాలు కాకుండా చేస్తారా? ఏం ఆర్గ్యుమెంటు ఇది?

3. శాస్త్రి గారి క్షమాగుణం గురించి, రఘునాథ్ గారు తన ధోరణిలో, "శాస్త్రి గారికి క్షమాగుణం ఉంది అని చెప్పటానికి ఆల్‌రెడీ అల్లుణ్ణి (చంద్రమోహన్ పాడటం చూశాక అల్లుణ్ణి చేసుకోవడానికి ఒప్పుకున్నట్టు) క్షమించినట్టు చూపించారు. Also when other singers always tease him, he showed patience etc. కాబట్టి తన పనివాళ్ళని కూడా క్షమించాడు అనుకోవచ్చు" అని రాసి, శాస్త్రి గారి పరువును తను కాపాడేశాననుకున్నారు.

పనివారి విషయంలో శాస్త్రి గారిని ఏమని విమర్శించాను? వారి చేత బాగా చాకిరీ చేయించుకుంటాడనీ, ఓ పిసర - ఆలస్యం అయితే విసుక్కుంటాడనీ విమర్శించాను. ఇందులో పనివారు తప్పులు చేసిందెక్కడా, వాళ్ళని ఈయన క్షమించే పని ఎక్కడా? అయినా శాస్త్రికి క్షమాగుణం లేదని ఎవరూ అనలేదే? పనివారిని విసుక్కుంటాడు అని అన్నదానికి చెప్పిన వంకర టింకర సమాధానం ఇది.

4. "తులసి కొడుకుని ఆయన కాళ్ళ దగ్గర చేర్చడానికే అన్ని రోజులు బతికినట్టు అనుకోవాలి.. గండపెండేరం తొడగ్గానే.. she is done అన్నమాట" అనంటూ రఘునాథగారు తులసి మరణానికి రీజన్ చెప్పారు. తులసి కొడుకుని ఆయన కాళ్ళ దగ్గరకి ఎప్పుడో చేర్చేసింది. శాస్త్రి గండపెండేరం తొడిగింది పిల్లాణ్ణి తన వారసుడిగా ప్రకటించడానికే. ఇది సినిమా కాబట్టి, తమ ధ్యేయం తీరగానే, పాత్రలు ఏ జబ్బూ లేకుండా చనిపోతూ వుంటాయి. అది కూడా ప్రేక్షకుల్లో బోలెడు శోకరసం నింపి, తద్వారా బిజినెస్ విజయం సాధించడానికి ఇటువంటి డ్రామాలు చూపిస్తారు.

5. "Why people attend the program at the end.. అంటే, ఇవాళా రేపు... రీజన్స్ అక్కర్లేదు. తలా పదిరూపాయలు ఇచ్చుండొచ్చు, ప్రసాదం గురించి గుడి కొచ్చేవాళ్ళలా.. మరింకెందుకో వచ్చుండొచ్చు.. We have seen changes happened in real life ఒకప్పుడు సినిమాలో "ముద్దు" గురించి మాట్లాడితే.. సెన్సార్.. ఇప్పుడు ముద్దు పెట్టుకున్నా సెన్సార్ కాదు.. సో కాలక్రమేణా జనాల ఇష్టాలు ఛేంజ్ అయ్యాయి కదా? అలా అని మనం ఇప్పుడు కూడా, NTR, ANR పాత సిన్మాలు చూడట్లే.. అలాగే జనాలు అందరూ శంకరశాస్త్రి గారి లాస్ట్ ప్రోగ్రాంకి వచ్చారన్న మాట.

అంతెందుకు లాస్ట్ వీక్ మిలిపిటాస్‌లో "పి.బి.శ్రీనివాస్" ప్రోగ్రాంకి, టికెట్స్ దొరకక, సగం మంది జనాలు బయట నించే వెళ్ళిపోయారు. It depends on timing/place etc కూడా" అని రఘునాథ్ గారు, నేను శంకరశాస్త్రి ప్రోగ్రాంకి అంతమంది జనం ఎలా వొచ్చారూ అని అడిగిన దానికి జవాబుగా, పెద్ద వివరణ ఇచ్చారు.

అసలు పాయింటు అర్థం చేసుకోకుండా, ఏదో చేతికొచ్చినట్టు రాసుకుపోతే, ఏం జవాబివ్వాలి? 'రీజన్' అక్కర్లేదు అంటూ సవాలక్ష రీజన్లిచ్చారీయన. సినిమాలో శాస్త్రీయ సంగీతానికి ఆదరణ తగ్గిపోయిందన్నది పాయింటు. అది పెరిగినట్టు ఒక్క ముక్క కూడా అనకుండా, డబ్బుతో ఒక ప్రోగ్రాం ఏర్పాటు చేసి, దానికి చాలా మంది జనం వచ్చినట్టు చూపించారు. అసలు విషయం గాలికి ఎగిరిపోయింది. అందుకని ప్రశ్నించాను. అంతేగానీ మనుషుల అభిరుచుల్లో మార్పులు రావని కాదు.

6. "అదే 'గంభీరమైన' శంకరశాస్త్రి.. దుకాణం వాడి దగ్గర అడుక్కోవడం చూపించారు అలాగే... సగం డబ్బుల్ని పనివాళ్ళకిచ్చినట్టూ కూడా చూపించారు. కూతురుని సామజ వరగమన పాట తరువాత తిట్టాక, చేతిలో హారతిస్తాడూ.. అదే రాత్రి కూతురు వచ్చి వెన్న రాస్తుంది. అప్పుడు తండ్రిగా ఏడ్వడం కూడా చూపించారు.. it's like a feeling of "లెక్కల మాష్టారు కొడుకు" లెక్కల్లో వందకి పది మార్కులు వస్తే అన్నట్టు అన్నమాట." అంటూ రఘునాథ్ గారు, నేను శంకరశాస్త్రిలో చూసిన ఫ్యూడల్ పురుష గాంభీర్యానికి, బదులుగా తలా, తోకా లేకుండా, అన్నీ కలగాపులగంగా కలిపేస్తూ రాశారు.

ఇక్కడ కూడా ఆయన ఇచ్చిన వుదాహరణ - లెక్కల మాష్టారి కొడుకు. కూతురు కాదు. ఈ భావాలు సమాజంలో వున్నవే.

ఈయన చెప్పిన ఏ సంఘటనలోనూ శాస్త్రి గాంభీర్యం చెడలేదు. బేలతనం చూపించలేదు. 'అడుక్కోవడం' నించీ, 'ఏడ్వడం' వరకూ గాంభీర్యం గానే చేశాడు. దీనర్థం మనుషులు గాంభీర్యంగా వుండకూడదని కాదు. అనవసరమైన చోట కూడా గాంభీర్యం ప్రదర్శిస్తేనే విమర్శిస్తారు. అంతేగానీ గాంభీర్యం అనేది చెడ్డ విషయం కాదు.

7. "ఇలా ఇంకా ఎన్నో చెప్పుకోవచ్చు.. శంకరశాస్త్రి పాదాలకి రక్తం రాయడం ఆల్‌మోస్ట్ ద్రౌపది జుట్టుకి శిశుపాలుడి రక్తం రాయడంలా.. అక్కడి సంప్రదాయం..." అంటూ ముగించారు రఘునాథ్ గారు.

నేనూ అదే అన్నాను. "పాంచాలీ శపథం గుర్తొచ్చేలా వుంది ఈ సీను" అనే అన్నాను. అయినా, ద్రౌపది జుట్టుకి రాసింది శిశుపాలుడి రక్తం కాదు, దుశ్శాసనుడి రక్తం. అయితే, ఇది, "అక్కడి సంప్రదాయం" అని రఘునాథ్ గారు అనడం చాలా విచిత్రం. ఎక్కడదీ సంప్రదాయం? భారతంలోదా, లేక శాస్త్రిగారి రోజుల్లోదా? పిచ్చి సంప్రదాయాలూ, పిచ్చి గోలా.

మొత్తానికి శాస్త్రి గారిని ద్రౌపదితో పోల్చారు రఘునాథ్ గారు. బాగుంది హాస్యం!

మళ్ళీ చెబుతున్నాను. శంకరాభరణం సినిమాలో చాలా మంచి విషయాలున్నాయి. ఆ మంచితో పాటు కొంత చెత్త కూడా వుంది. చెత్తని ఏరిపారేసి, మంచిని ఆస్వాదిస్తే బాగుంటుందని నా అభిప్రాయం.

చివరి మాట

ఈ "అస్త్రం" శీర్షికని ఈ నెలతో ముగిస్తున్నాను. ప్రతీ నెలా రెగ్యులర్‌గా రాయడం చాలా కష్టంగా వుంది. నెలంతా బరువు, బాధ్యతలతో కుంగిపోయినట్టు నడుస్తున్నాను. ఎడిటర్‌గారు రాయమనే అన్నారు. నాకే చేతకాదు ఇంత రెగ్యులర్‌గా రాయడం. "వీలు కుదిరి రాసినపుడు పంపుతాను పత్రిక్కి" అని చెప్పాను ఎడిటర్‌గారికి. ఆయన అంగీకరించారు. ఇకనించీ నెల, నెలా కాకుండా, అప్పుడప్పుడు రాయడమే పనిగా పెట్టుకుంటాను.

రాసిన విమర్శల్లో కొన్నింటికి కొంతమంది పర్శనల్ మెయిల్లో స్పందించారు. అవి వ్యక్తిగతం కాబట్టి, వాటినిక్కడ ప్రస్తావించలేదు. కొంతమంది మెచ్చుకున్నారు. కొంతమంది విమర్శించారు. అంటే అవి వారికెక్కడో స్పందన కలగజేసినట్టే!

✷✷✷